

Meie Leht

Nr. 1 (17) Jaanuar 2008

Hüvasti, raamatukogud? Tere tulemast, lasteaiad?

Astroloogilisi soovitusi

Ajal, mil kõik Igor Mangi vänged, kuid ka Pauksonite veidi leebemad horoskoobid manavad 2008. aastaks muremusta tulevikku, milles võimutsevad kriisid, skandaalid ja laialdane häving, oleks tark, kui raamatukoguhoidjatel jätkuks vaistu ja valvsust nii kutsetööl kui eraelus: häda hüüdvat ju tulles.

Häda hüüabki!

Kes kuulda tahab, see kuuleb-näeb kõigest teabekanaleist, kuidas lasteaiakohtade totaalse puudujäägi leevendamiseks ja likvideerimisest on saamas nii riigi- kui omavalitsustegelaste jaoks elu ja surma küsimus. Järgmistel valimistel tunnevad end kindlamalt just need poliitikud, kel on ette näidata võimalikult mõjus loodud või taastatud lasteaiakohtade hulk.

Olles kursis, et täheesisud soosivad sel aastal kõikvõimalikke kahetsusväärseid ja tormlevaid lahenduskäike, tuleks olla valmis olukorraks, kui lähitulevikus lüüakse lasteaiakused lahti seal, kus seda keegi ei osanud loota, kahtlustada ega karta.

Beebibuumi „tagalateenistusena“ on lasteaiad mõistagi vajalikud asutused, kuid revolutsiooniliste ümberkorralduste tuhinas tasub alati valvsust säilitada, et uue lastehoidla tekitamise käigus ei lendaks mõni muu „laps“ koos pesuveega üle parda või räästa alla.

Kiiresti muutuvais oludes, kus eelkõige peetakse silmas lühiajalist või hetkekasu, võivad sattuda ebasoosingusse need raamatukogud (kuid ka teised asutused – näiteks arstipunktid, postkontorid, isegi vallavalitsused), mis läinud kümnendil paigutati lahkesti lastevabaks jäänud laste-

aedade ruumidesse. Tähekaardid annavad julgustust, et otsest likvideerimisohtu raamatukogude osas ei paista varitsevat, kuid eelkirjeldatud manöövrite tõttu võivad halveneda küll tegutsemistingimused.

Taevamärgid näitavad võrdlemisi reaalselt jüripäevaohu ka neile raamatukogudele, mis on varasemal ajal enda kätte saanud avaraid ruume – neisse saaks ju kiiresti teha näiteks lasteaiad.

Materiaalse toimetuleku osas tuleb nii raamatukogude kui raamatukoguhoidjate (eelarve)aasta stabiilne – kus seni pole suurt raha olnud, sinna oleks naiivne seda ka oodata. Edu toob aasta aga kõigile neile, kel jagub loomumast optimismi ja tööõõmu. Kindlasti tasub parema elu nimel säilitada teadmishimu ja valvsust.

Harrastusastroloog **Toivo Ärtis**

SOOLALEIVAPIDU RAAMATUKOGUS: Ülenurme raamatukogu sai tänavuse talve hakul endale uue ja uhkema ulualuse: 20. detsembril lõikasid raamatukogu direktor Kersti Ernits ja vallavanem Aivar Aleksejev läbi sümbolise lindi, et rahval ei oleks enam takistust kirjasõnaga tutvumise teel. Ülenurme vald on olnud südi ja oma kõiki raamatukogusid järgemööda kaasajastanud – tunamullu Küllitsel, mullu Tõrvandis ja tänavu Ülenurmel. Foto: Hele Ellermaa

Raamatukogutöös ei saa võltsi panna lk 2

Kodanikupäeva aumärk raamatukoguhoidjale lk 3

Raamatuhuvis andis eeskaju vallavolikogu esimees lk 4

Alatskivi raamatukogu alustas Juhan Liivi naabruses lk 5

Raamatukogu on Võõpste rahva „aardekirst“ lk 6

Teedla raamatukogu juubelil loeti luulet ja visati nalja lk 7

Ilmatsalus austati raamatut ja inimvaimu lk 8 & 9 & 10

Rikastav külaskäik Vara valla vaimuvaramutesse lk 11

Anita Priks – vajadusel nii efektne kui efektiivne

Hiilgava edu valem on lihtne ja kõigile jõukohane: raamatukogutöös ei saa võltsi panna

Tähelepanuavaldus

Tartumaa raamatukogurahvas esitles Valgas maaraamatukoguhoidjate päeval 2007. aasta tublima kolleegina Äksi raamatukogu juhatajat Anita Priksi – väsimatut sädeinimest.

Tartumaa raamatukoguhoidjate nimel kõneles Valgas Toivo Ärtis:

„Äksi raamatukogu, kuid ka Anita Priksi elupõline kodukoht asuvad Saadjärve läheduses.

„Kalevipojast“ – eesti rahva raamatute raamatust – teame, kuidas nooruke Kalevipoeg Saadjärve kaldal vendadega ägedat kiviheitvõistlust pidas ja... võitjaks tuli.

Ka tänapäeval tehakse Saadjärve kaldal, kui piltlikult öelda, Kalevipoja-mõõtu tegusid – tösi küll, nüüd juba kultuuripõllu harimisel. Just Anita Priks ongi meie päevil Äksis Kalevipojaks – kaasajal, soolise võrdõiguslikkuse tingimustes, peaks see olema küll igati korrektne ja kohane võrdlus.

Kui otsida midagi sellist, mille poolest Anita Priks Kalevipojast veidi eristub, siis on see kahtlemata loomupärane taibukus ja särav loovus. Teisisõnu: Anita Priks ei pea jääma ootama nutikat Siili, kes ütles: „Löö serviti, löö serviti!“ Meie päevakangelanna oskab ise hinnata, millal oma asjaajamistes lüüa serviti ja millal mitte ja millal üldse mitte lüüa – ta oskab olla vajadust mööda nii efektne kui ka efektiivne.

Ehkki Anita Priks on kultuurikandjana väga palju teinud ja saavutanud, usun ma siiski, et kõige uhkemad ettevõtmised ja kordaminekud hõljuvad alles tema unistustes.

Anita Priks on loonud oma senise elukäiguga juba ühe tore legendi: ta näib olevat suurepärase loimija – mitte üksnes ettevõtmiste korraldamisel, vaid ka oma soovide ellurakendamisel.

Selgituseks olgu mainitud, et pisike Anita soovis minna algkoolieas ülikooli kirjandust õppima, veidi hiljem kaldusid mõtted bioloogia tudeerimise suunas, kuid tegelikkuses tutvus ta lähemalt kultuuriga ja vormistas endale Tallinnas näitejuhtkultuuritöötaja diplomi.

Kõlab küll veidi uskumatuna, kuid Anita Priks on leidnud pisikeses maakohas kõigile oma karjääriunistustele või huvisuundadele rakenduse. Ta on neid mõnusalat loiminud kodukandielu ergastamise teenistusse: pärast Avangardi kolhoosiklubi ja kultuuritöötaja leiva kadu-

AUVÄÄRSED: Kolleegide poolt parimateks maaraamatukoguhoidjateks valitud Tiina Linamägi (esireas vasakult), Ene Vannas, Evi Laarents, Tiina Ulm, Helgi Kärsten; keskmises reas Inge Pikkoja, Anu Saul, Anita Priks, Koidu Kann, Vaike Hantson; tagareas Inge Pilt, Riina Siik, Liina Jeena. Foto: Hele Ellermaa

mist sai temast peagi laialdast kultuuritööd viljelev raamatukoguhoidja, kes on agaraks korraldajaks ka raamatukoguga samas majas asuva soomepoiste tubamuuseumi, Vooremaa maastikukaitsekeskuse ja Saadjärve looduskooli ettevõtmistes.

Anita on organiseerinud arvukalt ekskursioone, matku ja teatrikülastusi. Ta on olnud aastaid Tartumaa lasteraamatupäevade eestvedaja.

2007. aastal korraldas Anita koostöös Saadjärve looduskeskusega laste looduskonverentsi „Tamm Eesti looduses ja kultuuris“, maikuus toimus soomepoiste liikumise ühe algataja Karl Talpaku vahakuju avamine soomepoiste muuseumis.

Kes teeb, see jõuab... Eeltoodu on üksnes killuke tänase tiitlisaja väärttegede registrist.

Anita Priksi olemuse kirjeldamiseks on kõige õigem, selgem ja tabavam öelda „sädeinimene“. Kümned, sajad või isegi tuhanded järgmised sõnad tema iseloomustuses on juba üksnes selgitava, laiendava või täpsustava tähendusega.

Tallinnas kõrgtasemel näitejuhtimist õppinud Anita Priks on jäänud loovusele truuks ka „rahulikus“ raamatukoguhoidja ametis – ta on olnud mitmel rindel innukaks kultuurielu edendajaks.

Anita Priks on öelnud, et tal oli au õppida näitleja ja hinnatud õppejõu Inna Taarna käe all. Mõne aasta eest kirjutas Anita Priks Tartumaa raamatukoguhoidjate Meie Lehe veergudel:

„Üheks esmaseks ja tähtsaimaks Innalt omandatud tarkuseteraks teatritegemise vallas on, et “laval ei tohi võltsi panna”. Inna ise lootis, et kui meist ka ei saa suuri lavastajaid, siis kultuuri ning teatrit mõistma ja armastama peaks ta meid vähemalt suutma õpetada!“

Tösi on see, et Anita Priksist ei saanud küll suurt lavastajat teatrilaval, kuid see ei tähenda, et ta ei oleks suur lavastaja – ta on osanud „lavastada“ oma raamatukogule keskse koha kodukandi kultuuri- ja seltsielus, ta on „lavastanud“ oma mitmekülge tegevusega sajad inimesed raamatukogu, kultuuri ja vaimuse mõjussfääri.

Kultuuri armastava inimesena võib Anita Priks oma lugupeetud õppejõudu Inna Taarnat täiendada: ka raamatukogutöös ei saa võltsi panna.

Olles meenutanud mõne aja eest Kalevipoega nii otseses kui kaudses tähenduses, sobiks lõpetuseks ehk kõige paremõni mõni tark rida eeposest:

*Tänasida toimetusi
Ära viska homse vana.
Tahaks tunnist tulu saada,
Õnnekesta õngitseda.
Ära võta aega viita,
Kauemini veel kõhelda.
Kui on õnn, siis elagu,
Kui on terve, siis tehku tööda!*

Õnne elamiseks ja jõudu tööle! – seda nii Anita Priksile, kõigile teistele tänavastele parimatele maaraamatukoguhoidjatele, kuid mõistagi ka sulle ja mulle – meile kõigile.“

Kodanikupäeva aumärk raamatukoguhoidjale

Priit Laineste – eeskujuandev kodanik nii pereisana kui kogukonna-, seltsi- ja kirikutööl

Tunnustus

Kodanikukasvatuse arendamise ja kodanikukohuse silmapaistvalt hea täitmise eest pälvisid 2007. aastal kodanikupäeva aumärgi ka kaks raamatukoguhoidjat – Priit Laineste Tartumaalt Valgutast ja Endla Schasmin Valgast.

Kodanikupäeva tähistatakse igal aastal 26. novembril, sest 1918. aasta sel kuu päeval algas Eesti Vabariigi kodanike dokumenteerimine.

Kodanikupäeva aumärgi andmise otsustab igal aastal kodakondsus- ja migratsiooniameti peadirektori poolt juhitud komisjon, kuhu kuulub lisaks mitmetele erinevate valdkondade esindajatele ka rahvastikuminister.

Valga keskraamatukogu direktor Endla Schasmin pälvis tunnustajate tähelepanu maakonna kodanikukasvatuse arendajana, kodanikupäeva- ja emakeelepäevateemaliste veebipõhiste viktoriinide ning mitmete ürituste korraldajana.

Valguta raamatukogu juhataja, kuue lapse isa Priit Laineste puhul rõhutatakse autasustamisteates tema kodanikuaktiivsust: Koruste külavanem, MTÜ Kodukant Tartumaa koordinaator ning mitmete ürituste korraldaja, Koruste Küla Seltsi algataja ja juhatuse liige, kohaliku kiriku koguduse alalhoidja ja eestvedaja.

Ajaleht Eesti Kirik avaldas 28. novembril 2007 Lea Jürgensteini sõnumi „Aumärk juhatuse esimehele“, milles tutvustatakse eeskujuandvat kodanikku Priit Lainestet.

„23. novembril andis peaminister Andrus Ansip kodanikupäeva eel aumärgid üle 17 kodanikule, üks aumärgi saaja oli

PERE TOEL: Kodanikupäeva aumärgiga tunnustatud Priit Laineste on tänulik abikaasale (fotol) ja lastele, kes aitavad teda laialdases ühiskondlikus töös.

Rõngu koguduse juhatuse esimees Priit Laineste.

Valguta raamatukogu juhataja, Koruste külavanem, MTÜ Kodukant Tartumaa koordinaator ning mitme ürituse korraldaja, Koruste Küla Seltsi algataja ja juhatuse liige Priit Laineste (46) on Rõngu koguduse õpetaja Andres Aaste sõnutsi mees mitmel rindel.

Lisaks igapäevatööle ja pereelule – Priit Laineste on kolme täiskasvanud ja kolme kooliealise lapse isa – on ta juba teist korda valitud Rõngu koguduse juhatuse esimeheks. Koguduse õpetaja nimetab teda asendamatuks inimeseks. „Tema poleks meil külaelu ega kohaliku kultuurielu.“

Kohalikud tähtpäevad ja sünnipäevad ei saa läbi ilma Priit Laineste kitarrimängu ja lauluta. Ka kiriku ehitustöödel hoiab

juhatuse esimees silma peal. Õpetaja arvates on Priit Laineste nagu kubjas, kes käib kirikuehitust isiklikult üle vaatamas ja torgib ehitajaid vajalikul hetkel tagant.

Priit Laineste ise ütles Eesti Kirikule tagasihoidlikult, et üksi ei jõua keegi midagi. „Olen elus õppinud abi otsima, seda, kuidas lasta teistel midagi ära teha. Katsum kaasa tegevusse ikka ka teisi inimesi.“ Ühiskondlikku tegevusse on ta kaasanud suure osa oma perekonnast – abikaasa ja lapsed.

Kodanikupäeva eesmärk on teadvustada kodanikustaatus, toetada kodanikualgatusi ning väärtustada kõiki Eesti kodanikke ja kodanikuks pürgijaid, sõltumata rahvusest. Sel aastal tähistati kodanikupäeva kümnendat korda ning see kandis juhtmõtet „Eesti riik on minu üle uhke“.

Tagasiside

Tere, väga ilus ja huvitav ajaleht. Olete suure tööga hakkama saanud. Pildimaterjal annab palju juurde. Innukat jätkamist,

Keiu Saarniit,
TÜ Kliinikumi medinfo keskuse
direktor

Lp. Hele Ellermaa ja teised lehe tegijad!

Suur tänu tehtud töö eest!

Õieti ei olegi see leht, vaid ajakiri ja väga sisukas.

Loen seda alati mõnuga ja soovin teile tahtmist ja jaksu samamoodi jätkata.

Kui ka teised maakonnad millegi samasugusega hakkama saaksid, oleks Eesti raamatukogude tegemistest suurepärase pilt.

Parimate soovidega

Anne Valmas,
TLÜ Akadeemilise Raamatukogu
teadur

Ajakirjast Raamatukogu 6/2007:

Raamatukoguhoidjad räägivad liiga vähe oma tööst, õpingutest, koolitustest, üritustest. Kirjandus kujutab raamatukoguhoidjat hallides värvides, meedia kajas-

tab nii mõnigi kord meie tegemisi vildakalt, kuid raamatukoguhoidjatest sekkuvad vaid üksikud. Elukutse mainele tuleb kasuks, mida rohkem me endast räägime ja kirjutame. Hea näitena nimetan Tartumaa raamatukogude häälekandjat.

Ere Raag,
Võrumaa Keskraamatukogu
pearaamatukoguhoidja

PAREM POOL MUNA KUI TÜHI

KOOR: Vabandan, et kroonilises ajannappuses jätsin mitmete autorite väärt kaastööd järgmise Meie Lehe ootele.

Toimetaja Toivo Ärtis

Raamatuhuvis andis eeskuju vallavolikogu esimees

Puhja raamatukogu uutes ruumides on palju valgust, ilus mööbel ja kaasaegne tehnika

Sündmus

Maailm on pidevas muutumises.

Areng on ääretult kiire ning me ei oska täpselt prognoosida, millist rolli täidab raamat meie elus poole sajandi pärast.

On vaid ilmselge see, et raamatud on tulnud meie ellu ja jäävad osaks sellest, muutes meie arusaamu ja tõekspidamisi ajast, inimestest ja maailmast kui sellisest.

Puhja raamatukogu avati uutes ruumides pidulikult 5. novembril. Lindi lõikasid läbi vallavanem Vahur Jaakma, volikogu esimees Enn Pokk ja raamatukogu juhataja Leini Laars.

Olime kaua oodanud seda õnnelikku päeva ja neid avaraid ruume, kus on palju valgust, uus mööbel ja tänapäevane tehnika, mida vajab tänane raamatukogu külastaja.

Nüüd on raamatukogul kõik eelnimetatu tänu vallavalitsusele ja volikogule olemas.

Uuest raamatukogust laenutati välja ka esimene raamat. Laenutajaks Enn Pokk.

RÕÕMUPÄEV: Kitsastest kambritest avaratesse ja valgetesse ruumidesse kolinud Puhja raamatukogu juhataja Leini Laars õnnitlejate keskel.

Avamispööl esines puhjalane Triin Norman imeilusate ja südantsoojendavate lauludega.

Täname Puhja vallavalitsust ja volikogu, OÜ-d Heko Pöld, Tartumaa kesk-

raamatukogu, Funkkodu, kolleege ning külalisi heade soovide ja kingituste eest!

Leini Laars ja Ljudmilla Jäger,
Puhja raamatukogu töötajad

Luulekogud naeratasid riulil veidi saladuslikult!

Arvutifännid aitasid Kallaste raamatukogus kirjandust tähestiku järgi ritta seada

POOLTEIST TUNDI HEAD TÖÖD: Arvutifännidest noored aitasid Kallaste raamatukogus luuleraamatuid sirgesse rivvi ja õigesse järjekorda sättida ning tundsid sellest süürist rõõmu.

Peegeldus

Tallinna firma DataCatering'i noored, kes tegelevad IT-lahenduste leidmisega, viibisid OÜ Meeskonnatreeningute Agentuuri MAD-e poolt korraldatud treeningust osavõtjana 8. septembril Kallaste raamatukogus.

Sel päeval oli arvutifännidest noorte üheks ülesandeks eesti luule raamatute alfabeeti järjestamine kahe tunni jooksul.

Juba enne noorte tööleasumist otsustasid raamatukogu töötajad, et meie eesmärgiks ei ole tumm vaikimine, ka abi paluvate küsimuste puhul ei pidanud me õigeks vastust „Peate ise teadma!“

Vastupidi, meil oli igale abivajajale valmis pandud alfabeet. Seda oleme andnud kasutada ka kõigile oma heasoovlikele lugejatele-külastajatele, kes on tahtnud aidata fondi järjestuse taastamistöödel.

Pooleteise tunniga olid luulekogud taas joonlaudsirgelt riulitele paigutatud. Kui küsisime noortelt, kas nad ehk midagi

rohkem segamini ei ajanud, kui enne oli, öeldi enesekindlalt: „Muidugi mitte!“

Huvitusin, miks noored meie poolt käepärast seatud abivahendit ei küsinud. Vastati, et alfabeet on neil hästi selge. Luulekogud naeratasid riulil aga lehtede sahinas veidi kahtlevalt ja saladuslikult...

Tõsi on siiski see, et mõningaid „möödalaskmisi“ siiski esines.

Mis kogemuse said IT-noored raamatukogust? Ei oska praegu öelda – see selgub ilmselt tagasisidest ja arvamuseavaldustest.

Mis kogemuse said raamatukogutöötajad antud noortegrupiga suhtlemisel? See on veenev kinnitus teadmiste, et ettevõtlikke, hakkajaid, naeratavaid noori on meie ümber palju. Neid tuleb vaid märgata!

Selle laupäeva töötuhinas olid need 90 minutit igal juhul erilisel toredad.

Pärast seda kohtumist jäid minu hinge hõõguma mõttesädemekesed sellest, misuguste objektide või inimeste fotosid oleksin mina valinud ekstreemgrupile äratundmiseks.

Raamatukogu juhataja **Siiri Ušakova**

Alatskivi rahva 125 aastat laenuraamatute seltsis

Juhan Liivi kodutalu naabruses asus alatskivilaste esimese raamatukogu hoone

Aegade kaja

*Kahte kappi on ühhetassa majas tarvis:
leivakappi ja ramatokappi.
J. V. Jannsen*

Tartumaa vanim raamatukogu asub Laevas. Vanuselt teised oleme meie – Alatskivil.

Millised on eeldused, et ennast nii vaks võime pidada?

Läbi sajandite püsima jäänud ja pidevalt tegutsenud üksusteks on olnud Eestimaal **kirikud** (Alatskivi kihelkonnas esmamainimine aastal 1342), **koolid** (meil aastal 1766) ja ka **mõisad** (needki mängisid rolli piirkondade arengus; meil esimesed andmed 1601. aastast).

Rootsi ajast mõjutas siinset hariduselu kindlasti Forseliuse tegevus Tartus – tänu tugevale Kodavere koolielule leidis rohkem ärksaid inimesi piirkonna küladesse õpetajateks. 19. sajandi algul edendas meie kihelkonna hariduselu Kodavere pastor Everth, kes rangelt nõudis külakoolide materiaalse ja ka vaimse õhkkonna parandamist. Selleks ajaks oli piirkonnas juba küllalt **haritud mehi**, kes panid aluse **seltsielule**.

Esimesed sammud

1882. aasta „Olevikust“ ja „Virula-sest“ võib lugeda Naelavere ja Rupsi noormeeste tegevusest raamatukogu asutamisel. Kümme aastat hiljem oli Alatskivil eesti-vene laenuraamatukogu – ainuke ülevalt poolt lubatu kogu kihelkonnas.

Raamatute ostmiseks saadi raha annetustest ja näitusmüükide-pidude korraldamisest. Inimesed andsid selleks peale käsitööde isegi lambaid ja porsaid! Näitemängud ja peoõhtud toimusid koos Alatskivi Tulekustutajate Seltsiga.

Raamatukogu esimese hoone saime veel viie aastat eest pildile jäädvustada – see asus Liivi-muuseumi naabruses Gustav Moorile kuuluvas Rehe talus. Praegu on kinnistu perekond Punga omanduses.

Kui mehed lugesid...

1930-ndatel aastatel kolis raamatukogu naabertallu Kaarel Koogi juurde ja edasi juba Alatskivile veelgi lähemale – Naelavere V. Paabu koju. Vastupidiselt tänapäevale olid 20. sajandi esimesel poolel 90% lugejatest mehed! Raamatuid, mida lugeda, oli aga alla kahe tuhande. Praegu on meil neid pisut alla 20 tuhande.

LIIV, IKKA LIIV: Juhan Liivi kodutalu naabruses tegevust alustanud raamatukogu asub nüüd Alatskivi koolimajas, mille juures on mälestustähis meie Isamaaulikule.

Esimese vabariigi lõpuaastatel olid lugejate lemmikkirjanikeks Gailit ja Mälk.

1920-ndatest aastatest tegutses ka **kõrgema algkooli raamatukogu** ja sõja ajal olid mõlema fondid lossis koos ja järelvalveta. Loodetavasti jõudis siis palju väärtkirjandust meie inimeste kodudesse ja pääses nõnda sõjajärgsest hävitamisest.

Nii lossis kui paneelmajas

Raamatukogu jäigi lossi palvelasse, kuid sealne ruum oli pime ja külm. Paljudele on ehk üllatuseks, et 1950-ndatel aastatel asus valla- ja kultuurimaja Laheperal ning sinna kolis ka raamatukogu. Selle aastakümne lõpul koliti tagasi lossi, kuhu jäädigi 1982. aastani. Lossi periood oli kohtumisterohke – külas käisid Hando Runnel, Lehte Hainsalu, Eno Raud, Kaljo Kiisk jt. Toimus palju muidki seltsielulisi üritusi.

1982. aastal sai raamatukogu soojad ja valged ruumid viiekordsesse paneelmajja koos mitmete teiste teenindusasutustega. Raamatukogudel on aga omadus suurenda ja täieneda ning peagi olid needki toad kitsad.

Head ja vead käsikäes

Aastal 2000, mis oli Eestis ka raamatuaasta, ühendati Alatskivil kooli- ja rahvaraamatukogu valla keskraamatukoguks asukohaga koolimaja põhjapoolses tiivas. Uus ruum meeldis esialgu kõigile väga, sest kontrast vanaga oli suur. Varsti muidugi selgus, et pole kohta ei ürituste korraldamiseks ega lastele piisavalt ruumi

vaba aja veetmiseks ja enesetäiendamiseks. Just neile oleks aga vaja hoopis paremaid tingimusi, et nad ei kaotaks sidet raamatutega, et neil oleks lähedalt ruumi vahetunnis ja peale kooli. Hea raamat nõuab vahel mõnusat kahekesiolekut, mitte seda, et pool kooliperet peab ruumis edasiliikumiseks sinust üle astuma. Kahjuks on see meie suur mahajäämus naabervaldadest! Siin on koht mõtlemiseks neile, kes on seatud meie laste arengu eest ka materiaalselt hoolitsema.

Vaatamata eelöeldule oleme korraldanud kohtumisi kirjanikega (Henno Kõo, Contra, Wimberg, Jaanus Vaiksoo, Kadri Kõusaar, Aili Paju jt.), kirjastustega (Eesti Entsüklopeediakirjastus, Tea, Maalehe kirjastus), ajakirjadega (Maakodu, Värske Rõhk) ja teinud temaatilisi üritusi ja ekskursioone nii suurtele kui väikestele. Rääkida võiks ka paljudest raamatu- ja kunstinäitustest.

Üritustest tähtsam on aga suurepärase ja rikkalik raamatute fond, millest on osa saanud üle 700 lugeja ja mis ootab piirkonna kõiki inimesi.

Anne Freienthal,

Alatskivi vallaraamatukogu juhataja

Tarkusetera

Kui sul on allatulekuga raskusi, on parem sellele mõelda juba enne ülesronimist

Tarkusetera „Saja Aakri metsast“

Võõpste rahval on oma „aaretekirst“ – raamatukogu

„Kuldsed lugejad“ said esimest korda sünnipäeva tähistanud raamatukogult tänukirja

Vahekokkuvõte

Ühe raamatukogu jaoks on 60 tegevusaastat just see paras iga, et hakata oma sünnipäeva tähistama ning sellega jätta esimene suurem märk ajaloo radadele.

Raamatukogupäevade ajal (täpsemalt 24. oktoobril) peetigi Võõpste raamatukogu sünnipäevapidu. Rõõm oli näha lugejaid, kolleege, seltside ja vallavalitsuse esindajaid. Külalistele pakkusid muusikalist elamust Mäksa valla noorteansambel ning Vaike ja Eleri Lillmäe.

Juubelipidu toetas ka Kultuurkapitali Tartumaa ekspertgrupp.

Algus enne meie ajaarvamist

Võõpste raamatukogu ajalugu on seotud Kastre-Võõpste piirkonna ajalooaga. Tahaks märkida, et vabalt võiks raamatukogu sünniaastaks pidada ka aastat 1929 – siis loodi Kastre Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu raamatukogu Võõpste algkoolis.

See raamatukogu asus esimese Eesti Vabariigi ajal koolimajas.

Meie rahva õnneks sattus siin tegutsema väga aktiivne ja mitmekülgne inimene – Alma Viira. Ta oli õpetaja, kuid samal ajal läbis kahed raamatukoguhoidja kursused ja sai raamatukoguhoidja II järgu kutse. Alma Viira käes oli „aaretekirstu“ võti 12 aastat. Iga neljapäeva õhtu avati „aaretekirst“ mitmeks tunniks lugejatele.

Arhiivis on säilinud Vabatahtliku Tule-

tõrje Ühingu Kastre Kompanii raamatukogu tegevuse aruanne aastate 1939/1940 kohta. Selle dokumendi põhjal oli raamatukogus 629 raamatut, mida laenutas 80 lugejat.

Ja siis tuli sõda...

Kõige rängemalt jäid Tartumaal sõjaraudade alla Mehikoorma-Räpina suunal asunud raamatukogud: täielikult hävisid sõjas kõik Meeksi valla raamatukogud, Mäksa vallast Kaagvere ja Võõpste raamatukogu, Luunja valla kolmest raamatukogust jäi järele üks. Hooned ja raamatud hävisid tules. Võõpste raamatukogu kohta võib öelda sedagi, et raamatud tassiti segastel aegadel laiali.

Algus meie ajaarvamise järgi

Raamatukogu alustas taas 1947. aastal Võõpste külanõukogu ruumides. Aaretekirst oli tühi... Esimesed 150 raamatut saadi Mäksa ja Poka raamatukogudelt. Ka sobivat „aaretekirstu“ valvajat ei leitud kohe. Kui Vaike Saar 1. juunil 1948. aastal sellesse ametisse asus, oli ta juba kolmas inimene sellel ametikohal. Tänu Vaikele sai raamatukogu hoo sisse, kuigi olud olid väga keerulised.

Raamatukogu asus oma tegevusaastate jooksul kitsastes ruumides nii külanõukogus, rahvamajas kui kolhoosi keskses. Ka töötajad vahetusid tihti.

Väikeste sammudega rühkis raamatukogu edasi, sest lugejad vajasid teda... Ruumid olid aga väga kitsaks jäänud ja talvekuudel näpistas pakane ka toas.

Ja siis tuli aasta 2001...

Raamatukogu oli sunnitud tegema pika-pika sammu, et „mitte maha jääda rongist“. Raamatukogu kolis suurde majja, kus siiani oli tegutsenud kool.

Maja on suur ning selles tegutsevad sõbralikult koos raamatukogu ja Pereklubi ning tihti peale nimetatakse seda kooslust Võõpste külakeskuseks. Selles majas on aastatel 2001-2007 toimunud väga palju erinevaid üritusi, millest valitud hetki nägid sünnipäevapeo külalised fotonäitusel.

Öeldakse, et iga raamatukogu on tema hoidja ja tema lugeja nägu.

Iga töötaja, kes Võõpste raamatukogus on töötanud, on andnud oma panuse, et seda lugejatele koduseks ja sõbralikuks paigaks muuta.

Sünnipäevale tulid ka mõned endised raamatukoguhoidjad. Raamatukogu tähtpäeva puhul sain õnnitlused ja tänusõnad öelda Vaike Karelsonile, Hille Viilule ja Anne Glasele.

Aga ilma lugejata pole õiget raamatukogu. Mul on hea meel, et Võõpste raa-

TÄNUHETK: Võõpste raamatukogu juhataja Tiina Arike (paremal) õnnitleb oma eelkäijat Anne Glaset.

matukogul on nii palju toredaid lugejaid. Raamatukogu sünnipäeval sain lugejatele tänusõnad öelda ning neid tunnustada diplomiga „Kuldne lugeja 2007“.

Sünnipäevaks valmisid ka tassid, mis kujutavad raamatut, millel on hing, silmad, nina ja suu – kõik selleks, et lugejaga paremini suhelda. Need tassid olid kingituseks tublidele lugejatele ja raamatukogu toetajatele.

Mul on hea meel raamatute abil tarkust ja rõõmu jagada. Olen president Ilvesega ühte meelt, et raamatuid lugeval inimesel pole mitte kunagi igav.

Sünnipäevapeol kõlas palju häid soovide ning nende soovide toel seab raamatukogu oma samme järgmise versta posti poole.

Tiina Arike,

Võõpste raamatukogu juhataja

KÕIKE HEAD: „Sünnipäevalapsele“ tõi tervitusi ka Kaja Schultz Kõrveküla raamatukogust.

Tartumaa raamatukoguhoidjate meele- ja häälekandja

Meie Leht

**Ilumist korraldavad toimkond:
Hele Ellermaa, Heikko Ellermaa,
Toivo Ärtis.**

Toimetuse e-post: meieleht@hotmail.ee;
toimetuse telefon: 733 7772.

Kõik kaastööd on ikka ja alati oodatud!

Poolsada aastat raamatulaenuutamist mõisahoones

Teedla raamatukogu juubelil loeti luulet, mängiti pilli, veeretati viisi ja visati nalja

Tähtpäevakajastus

Teedla raamatukogu viiekümnenda tegevusaasta auväärset juubelit peeti 15. novembril.

Teedla raamatukogu avati aastal 1957. Raamatukogu on asunud kogu oma tegevusaja mõisahoones.

Esimesel aastal oli lugejaid juba 155 ja laenutusi 4376. Esimeseks raamatukogu juhatajaks oli Karl Mikk, olles ühtlasi ka klubi juhatajaks. Teedlas olid väga kõrgel tasemel isetegevusringid – näitering, segakoor, ansamblid ja naisduett.

Järgmisteks raamatukogu juhatajateks olid Arnold Vill (aastast 1961), Tiina Luik (1962), Viivi Tamm (1963), Juta Parts (1966, on praeguseni Teedla küla elanik). Aastatel 1967 kuni 2003 ehk 36 aastat juhatas Teedla raamatukogu Linda Pajur.

Aastast 2003 on juhatajaks, nüüd direktoriks Piret Terve. Sellest aastast laenutatakse Teedlas raamatuid raamatukoguprogrammi URRAM vahendusel.

Meeleolukas koosviibimine

Teedla raamatukogu auväärse juubeliõhtu viis läbi Kaarel Tuvike oma muhedatele naljadele toetudes. Lapsed Mirjam Hrenova, Külli Silland ja Brandon Ütt esinesid luulekavaga. Rippli Mehise laulu saatis isa Anti saksofonil ning Paula Saa-

ÕNNESTUNUD PIDU: Teedla raamatukogu direktor Piret Terve on tänulik kõigile lähematele ja kaugematele külastajatele, kes tulid ja töid küllaga häid soove.

remäe lugu kaunistasid taustalauljad Priit ja Anti.

Kena viiulilugu oli pühendatud endisele juhatajale Juta Partsile, teda küll polnud kohal, aga tütar lubas loo edasi toimetada. Lõbusad lõõtsalood kõlasid Avo Paabult.

Juubelipeo „kõige magusamaks“ osaks olid loomulikult õnnitlused ja head soovid, mida edastasid ümberkaudsete ja ka pisut kaugemate raamatukogude juhatajad, valla- ja kultuuritöötajad ning kohalik

rahvas. Õhtu kulgedes saabus aastapäevale ka vallavanem.

Kohalolijad võisid vaadata fotosid Teedla tegemistest ning Linda Pajuri koostatud kroonikat. Kaasa võis võtta raamatukogu pildiga järjehoidja.

Tahan kogu südamest tänada kõiki juubelipeo külalisi, esinejaid, abilisi ning Rõngu vallavalitsust ja Eesti Kultuurkapitali toetuse eest.

Piret Terve,

Teedla raamatukogu direktor

Kutsetunnistuse omanike pere kosus jõudsalt

TEHTUD! Värsked kutsetunnistuse omanikud Tartumaalt. Foto: Hele Ellermaa

Kordaminek

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kutsekomisjon omistas 15. oktoobril 2007 kutsekvalifikatsiooni kümnele raamatukoguhoidjale, kes teevad oma igapäevatööd Tartumaal.

Tartumaa raamatukoguhoidjatest liitusid kutsetunnistuse omanike aina suureneva perega sel korral Riina Gordejeva, Taimi Juhkam, Elle Kruus, Tiia Muri, Sigrid Piiri, Renne Rebane, Ene Runtel, Tiiu Rõžova, Virve Tamm ja Liivi Tenno.

Kutsetunnistuse taotlemise „kadalipu“ läbinute seas oli nii elupõliseid raamatukoguhoidjaid kui noorema põlvkonna esindajaid.

Kutsetunnistuste piduliku üleandmise korraldas jõulukuu seminaril Kõrveküla raamatukogu direktor Hele Ellermaa.

Toivo Ärtis

2007. aasta raamatukogupäevade juhtmõte „Olgem avatud raamatute rahvas“ pärines president **Lennart Meri** kõnest eesti raamatu aasta avamisel:

„Raamat on meie ema ja isa, – ka nendele vähestele, kes raamatut võõristavad või raamatut ei ole kunagi kätte võtnudki. Üks mu sõber kirjutas mulle nii: “Avatud raamat on nagu targa isa jutt oma poegadele, aga ka vendadele. Avatud raamat on nagu ema kaitsvad põlved, mille vahel väikene inimene tunneb ennast sama julge, tugeva ja rõõmsana nagu teda hoidev ema. See on suur ja soe usalduse tunne.””

Ka Eesti Vabariigi president **Toomas Hendrik Ilves** on öelnud kuldsed sõnad:

„Minu meelest ei ole kunagi elus põhjust igavleda, kui võid alati raamatut lugeda.“

Oktoober on raamatukoguhoidjale töökas kuu

Teorõõm

Oktoober on meie töös tihe ja töökas kuu. Oleme juba varakult planeerinud, mida võiks raamatukogupäevade huvitavamaks ja sisukamaks muutmise nimel teha ja korraldada.

Ettevalmistused algavad kohe aasta alguses. Kõik oleks justkui juba olnud ja tehtud, kuid õnneks tuleb meil ikka veel häid ideid. Oma lugejaid tundes ja neile mõeldes, peame üritused meeldivaks ja põnevaks tegema, arvestades sealjuures nii lapsi kui täiskasvanuid, aga ka rahalisi võimalusi.

Soovin tänada Kultuurkapitali Tartu-
maa ekspertgrupp ja meie oma Tähtvere vallavalitsust, sest tänu nende toetusele oleme saanud korraldada väga huvitavaid ja rahvale meeldivaid üritusi. Raamatukogu üritused on lugemisele heaks vahelduseks.

Kohtumised kirjandustegelaste ja teiste põnevate inimestega – see kõik võtab ka palju aega ja energiat, aga seda meil ju ometi jätkub (ehkki oma vaba aja arvelt!).

Alles mõni nädal tagasi helistas mulle kirjanik Erik Tohvri ja ütles, et ta ei saanud helistamata ja tänamata jätta, sest talle oli jätnud sügava mulje kohtumine just meie lugejatega. Kuigi üritus toimus juba eelmisel aastal, olin liigutatud ja tänasin ka teda, sest rahvas armastab tema raamatuid. Sellised hetked annavad jõudu, teevad südamele head ja sa unustad väikese palga ning kõik muud raskused.

Inimesi meie keskel

Mõned inimesed on nagu soojad hommikud, mis on alguseks kaunile suvepäevale. Sellised inimesed vääriwad lugupidamist – nad on andnud ka teistele edasi oma vaimset rikkust. Ka meie kodukandis on selliseid inimesi palju.

Olen hakanud rohkem tähelepanu pöörama oma valla huvitavatele inimestele. Üritustesari „Ükski prohvet pole kuulnud oma maal...” sai planeeritud selleks, et kutsuda just Tähtvere vallas elavaid huvi-

OOTEL: Ilmatsalu raamatukogu juhataja Maret Lukken on tänulik oma lugejatele ja soovib neile aastaringelt meeldivat ajaviitmist raamatu seltsis.

tavaid, südamega inimesi raamatukokku oma lugu rääkima. Käinud on juba muusik Heldur Jõgioja, kodukandiuuriija Ilme Rajalo, Ilmatsalu põhikooli algklasside õpetaja Urve Kõidam – nad kõik on ju meie oma armsad inimesed.

Ettelugemised nii lastele kui vallavalitsusele

Raamatukogupäevade raames toimus meie raamatukogus mitmeid toredaid üritusi: oli raamatunäitusi, väljapanekuid ja Ilmatsalu raamatukogu 45. aastapäevaga seoses kroonikanäitus.

Ettelugemispäeval said oma esinemis-
oskusi näidata kolm andekat õpilast Janeli Toomel, Iti Kaasik ja Sander Rätsepp, kes esitasid pika luuletuse „Hunt” ja mitmeid jutte eesti lastekirjanduse klassiku Juhan Jaigi loomingust. Tutvustasime ka Juhan Jaigi elulugu. Kuulajateks olid lasteaialapsed ja algklasside õpilased.

Raamatukogus toimus kohtumine Tähtvere vallavalitsuse töötajatega, kellele lugesin ette Juhan Jaigi jutu „Hunt, Tont ja Pahareti püssiloks” ja tutvustasin ilusaid ütlemissi Karupoeg Puhhi teemadel raama-

tust „Tarkuseteri Saja Aakri metsast”. Õhkkond oli meeldiv – veidike lõbusat lapsemeelsust on ju kõikides inimestes ometi olemas, sest tõsiasi on kuivast leivast elame nagunii iga päev. Jõime kohvi ja rääkisime veel raamatukogu hetkesituatsioonist ja tulevikuvisionidest.

Pidasime Ilmatsalu raamatukogu 45. tegevusaasta juubelipidu, millel jätkus nii osavõtjaid kui ka esinejaid. Kirjandusele pakkusid mõnusat muusikalist vaheldust õed Anu ja Triinu Taul. Nende väga hea lauluoskus ja rahvapillide tundmine-mängimine (torupill, parmupill, vilepillid, kitarr jm.) meeldis meile kõigile.

Olen tänulik kõigile kolleegidele, sõpradele, lugejatele, kes raamatukogu tähtsaks peavad, ilusate sõnade, soovide ja tervituste eest! Tänu neile läks üritus ka hästi korda!

Mina omalt poolt tänan südamest kõiki raamatukogu külastajaid ning soovin OMA lugejatele aastaringelt meeldivat ajaveetmist raamatu seltsis!

Unistage, armastage, lootke ja... lugege!

Ilmatsalu raamatukogu juhataja
Maret Lukken

Ilmatsalu raamatukogu sündis sovhoosikontoris

Asutamisaastal anti raamatukogule üks väike tuba, kuhu mahtus väga vähe raamatuid

Ajakaja

Raamatukogudest Tähtvere vallas enne Ilmatsalu raamatukogu asutamist

Kasinate arhiivandmete põhjal uurisid Tähtvere valla varasemate raamatukogude ajalugu **Triin Rajalo-England ja Maret Lukken:**

Rahvaraamatukogu selts asutati Vorbusel 1918. aastal. Seltsil oli umbes 5060 raamatut, kuid see arv kasvas väga aeglaselt. Liikmete arv oli väike. Raamatukogu juhatajaks oli kooliõpetaja P. Ronk, kes sai sõjas surma.

Raamatukogu selts kutsuti taas kokku 1922. aastal ja valiti uus juhatus: esimeheks V. Kivisäk, kirjatoimetajaks K. Korjus, kassapidajaks J. Gustavus. Koosolekul otsustati suurendada raamatute arvu. Liikmemaks oli 25 marka. Võõrastel, kes polnud seltsi liikmed, oli lugemine tasuta eest.

1927. aastal asutati raamatukogu Rahinge algkoolis. Nagu ikka – kus oli kool, seal olid ka raamatuid lugemiseks. Raamatud asusid ühes klassiruumi kapis. Asutamisest peale kuni 1940. aastani, mil raamatukogu likvideeriti, oli raamatukoguhoidjaks kooliõpetaja Arnold Marandi. Ta võttis osa raamatukoguhoidjate kursustest ja omandas II astme kvalifikatsiooni.

1939./1940. aasta aruande järgi oli raamatukogus 996 raamatut – kõik eesti-keelsed, neist ilukirjandust 659. Laenutusi oli 1193 ja lugejaid (ehk – nagu tol ajal öeldi – „tarvitajaid“) oli 86.

Raamatukogus töötas hiljem veel Alma Marandi ja ka Salme Pettai, kes lahkus töölt tööga mittetoimetuleku tõttu.

1947. aastal oli tööil Ilme Voosalu ja 1949. aastal Aino Välbe.

Eelnimetatuid võib pidada Tähtvere valla raamatukogudeks, kuid need ei ole olnud otseselt Ilmatsalu rahvaraamatukogu eelkäijateks.

Kui Rahinge kool kolis Ilmatsallu uude koolimajja, siis muutus nii kooli kui ka raamatukogu nimi. Ilmatsalu kooli raamatukogu tegutses 1980-ndate lõpuni, siis jäid kooli ainult fondiõpikud ja nii on see tänapäevani.

Ilmatsalu raamatukogu tegevusaastad

Ilmatsalu raamatukogu juhataja **Maret Lukken:**

Täiesti uus Ilmatsalu küla- ehk rahvaraamatukogu asutati 1962. aastal Tartu näidissovhoosi keskusesse kontori ruumidesse. Oli üks väike tuba, kuhu raamatuid mahtus väga vähe.

Kui peeti raamatukogu 40. sünnipäeva, jäi ajalugu veel kohati „uduseks“. Praeguseks on saanud uurimistööna dokumentaalse tõestuse, et raamatukogu asutamist Ilmatsallu alustas **Ene Tiismaa**. Leidsin arhiivist raamatukogu esimese aruande, mille ta oli koostanud. Ka raamatukogutöötajate biograafilisest andmebaasist Ene Tiismaa elulooandmetest leiab selle kohta tõestust.

Ene Tiismaa oli hiljem väga lugupeetud raamatukogutöötaja Pärnumaal. Ta oli kauaaegne Sauga raamatukogu juhataja ja hetkel peab pensionipõlve. Võtsin temaga ühendust ja ta kinnitas mulle, et 1962. aastal tegeles ta Ilmatsalu raamatukogu asutamiselega.

Ene Tiismaa tööletuleku põhjuseks oli see, et ta soovis olla oma abikaasa lähedal, kes õppis Eesti Põllumajanduse Akadeemias. Ilmatsalus oldud aega meenutas ta väga soojalt. Majandijuhiks oli siis Jaan Parts, kes kutsus alati ka raamatukogutöötaja kontoris spetsialistide koosolekutele. Raamatukogu tööst ei mäletanud Ene Tiismaa suurt midagi, aga majandi abistamisest oli tal palju seiku meeles.

Suuremaid üritusi 1962. aastal ei korraldatud, sest raamatukogu sisseseadmiseks kulus palju aega. Vorbusel ja Rahingel olid laenutuspunktid, mida juhatas Jaan Speek. Kui tekkis Ilmatsalu raamatukogu, kaotati laenutuspunktid ja raamatud anti üle Ilmatsalu fondi.

Vastavalt ajastule domineerisid raamatukogu algusaastatel kroonikas Eesti NSV aastapäevad, oktoobrirevolutsiooni aastapäevad, Lenini sünnipäevad, NLKP kongressid, ÜLKNÜ aastapäevad, NSV Liidu moodustamise aastapäevad. Oli siiski ka mitmete kirjanike sünniaastapäevade tähistamisi ja kohtumisi kirjanikega.

1963 aastal alustas tööd uus juhataja **Regina Kangro - Parts**. Raamatukogu oli avatud juba neljal päeval nädalas ja oli moodustatud raamatukogu nõukogu, kellega koos koostati kvartali- ja aastaplaanid. Tartu näidissovhoosis töötas „Eesrindlike Kogemuste Kool“, kuhu raamatukogu juhataja muretses vajalikku kirjandust. Hästi sujus koostöö Rahinge kooliga.

1967. aasta aruanne näitab, et uuriti teeninduspiirkonna lugemisvõimeliste perede arvu. See oli 372 ja neist luges raamatukogus 285 peret. Raamatukogus ei lugenud 23% lugemisvõimelistest peredest. Ka uuriti haridustaset. Selgus, et kõrgharidusega lugejaid oli ainult 4.

Isiklikke raamatukogusid üle 1000 raamatuga oli 20 perel. Igal teisel perel oli televiisor ja raadio.

Teeninduspiirkonna elanike arv oli 899, neist luges raamatukogus 231 (lapsi 44).

Aktiivne raamatukogujuhataja Regina Kangro - Parts valiti 1969. aastal Tähtvere külanõukogu esinaiseks.

Aastatel 1969-1971 oli Ilmatsalus raamatukogu juhatajaks **Marvi Kamm**.

Kohanemine võttis aega. Tööd tuli teha alfabeetilise kataloogiga. Kuna Marvi Kamm oli kunstniku käega, tegi ta lastele piltkataloogi. Ta käis etlemise- ja ilukirjakursustel. Rahinge koolis töötas laenutuspunkt, kus kord nädalas tuli käia laenutama. Raamatüritusi hakati tegema ka väljaspool raamatukogu.

Tundes, et tema tööd ei hinnata väärikselt, suundus Marvi õppima Tallinnasse lasteaiakasvatamiseks ja töötas kuni pensionini (2007) Ilmatsalu lasteaias.

Aastatel 1971-1975 töötas raamatukogu äsja Viljandi Kultuurharidustöö Kooli lõpetanud **Reet Reimand (Veskemaa)**.

/Järg lk 10./

Tähtvere vallaga seotud kuulsamaid inimesi läbi aegade

Rootsi kuningas Karl XII, Eesti riigitegelane ja diplomaat Ants Piip, teenekas Tartu laulupedagoog ja teeneline õpetaja Rudolf Jõks (1896–1979), luuletaja Karl Eduard Sööt, kirjanik Juhan Sütiste (1899–1945), maalikunstnik ja pedagoog Juhan Püttsepp (1898–1975), teadlane Adolf Mölder, meditsiinidoktor

Mihkel Kask (1902–1968), Eesti põllumajandusminister Aavo Mölder, teadlased-õppejõud Ilmar Koppel, Agu Laisk ja Urmas Tartes, odaviskaja Mart Paama, jahilaskja Urmas Saaliste, muusik Heldur Jõgioja, luuletaja Indrek Hirv, kunstnik Lagle Israel, ehtekunstnik Ülme Voosalu (Juhan Sütiste sugulane).

Sõprade keskel austati raamatut ja inimvaimu

Ilmatsalu raamatukogus on iga lugeja oodatud ja tähelepanuga ümbritsetud

Vaimuvalgus

Ilmatsalu raamatukogu pidas sünnipäeva.

Mõtlen end tagasi 26. oktoobri õhtusse. Luigeparv läks häälekalt sombusesse sügisesse. Hüvastijätt ja igatsus. Ent ometi poetasid nad maha väikese lootusekillu, mille ma üles korjasin enne sisenemist huvikeskuse uksest.

Õnnitlused, lilled ja tänud nagu kombeks. Ent ometi hoopis rohkem. Sõnad hakkasid elama, soojendama ja liitma inimesi, kes olid tulnud austama raamatut ja inimvaimu.

Ühtäkki hakkas mul nii hea ja kerge – ma olin sõprade keskel.

Meenutasime, et eesti raamat on aaväärses vanuses – üle 480 aasta. Lugejaks saime me ju hoopis hiljem. 19. sajandi teine pool võiks olla selleks daatumiks, mil laulu- ja mänguseltside juurde tekkisid raamatukogud.

Aga me saime lugeja- rahvaks! Ja me oleme jätkuvalt lugeja- rahvas!

Suure südamesoojusega meenus mulle minu kodukandi väike raamatukogu ja selle pühendunud raamatukoguhoidja vanaproua Ida, kellele sain südames austusekummarduse teha. Tema oligi minu esimene valgusallikas lugemise ja maailmanägemise teel.

Ajalookeeristes segipaisatud rahvas nagu me oleme, polnud ka minu koduriulil-

tel praktiliselt ühtegi raamatut peale ka lendri.

Raamat – retk iseendasse

Ilmatsalu raamatukogu on olnud mulle truu ja ustav kaaslane kõik mu kolmkümmend ja enam aastat siin asulas. Vajalik ja lahutamatu kaaslane koos selle juhataja Maretiga. Meie inimesed armastavad ja hindavad teda ning oma tööd teeb ta südamega. Ta leiab meile alati seda, mis meile tarvis. Arutame ja soovitame üksteisele lugemistvääri vaid raamatuid ja arutame nende üle. Ta on julge oma ettevõtmiste poolest, üritused on hästi ettevalmistatud – kodutöö on alati põhjalik.

Iga raamat on retk iseendasse, enda äratundmisesse teistes olukordades ja samas – uue teeviida nägemine oma arengu teel.

Raamat on emotsionaalne kaaslane. Eriti meie kiirustavas ajas, kui me enam ei valda inimlikku suhtlemiskeelt. Klahvid ja lühike, halva sõnastusega kiirkõne ei asenda meie loomulikku vajadust kõnele da suuga, silmadega, näoilmega ja ...südamega.

See lootuskilluke, mille luigeparv poetas, on valgus pimedasse aega, teadmine, et ka kevad tuleb.

Raamatukogule pühendatud üritusega tähistasime SÕNA pidupäeva. Sõna peab elama. Raamatukogud peavad elama ja arenema. Kasutan meie tõlkija Krista Kaera sõnu: „Eestlastele kõlbab ainult kõige parem. Kuna meid on nii vähe, siis

me ei saa endale lubada nišikirjanduse tõlkimist.”

Raamatukogud on inimvaimu varamud.

Eestikeelne sõna peab elama. Ainult oma emakeelses sõnas saame end tunda sügavuti. „Sa mu silmaterakene...” ütleb eestlasest ema oma lapsele. Uurige, mida öeldakse teistes keeltes, et hellitus jõuaks lapseni.

Sõna aitab hoida mälu, sest mäleta rahvas on eksinud, tundmatuse astuv rahvas.

Usun jätku eestikeelsele häälekõlale ja eestikeelsele raamatule.

Küla elab ja hingab koos raamatukoguga

Raamatukogu pole ainult hulk raamatuid, see on koht, kus inimvaim kõneleb lugejaga ja avab talle ukseid maailma.

Soovin edenemist raamatukogule ja visadust selle suure varanduse hoidjale, kelle juures on tunda, kuidas iga lugeja on alati oodatud ja tähelepanuga ümbritsetud. Suhtlemine inimestega sobib Maretile.

Suur tänu meie, kõikide lugejate poolt – sest Sa lihtsalt oled meie tänu väärt!

Küla elab ja hingab koos raamatukoguga.

Õnnitlus Sullegi, usin lugeja ja raamatuarmastaja!

Ilmatsalu Põhikooli õpetaja,
usin raamatukogu küllastaja

Tiiu Alep

Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse direktori Anne Rande edulugu algas Ilmatsalus

/Algus lk 9./ Aastatel 1971-1975 töötas raamatukogus äsja Viljandi Kultuurharidustöö Kooli lõpetanud **Reet Reimand (Veskemaa)**. Ta oli eriharidusega ja oskas hästi korraldada bibliograafilisi ülevaateid ja raamatunäitusi.

Seitsmekümnendad aastad olid nõukogude ühiskonnas seisakuaastad. 1974. aastast pärineb NLKP KK otsus raamatukogude osatähtsuse suurendamisest töötajate kommunistlikul kasvatamisel ja teaduslik-tehnilises protsessis.

Ajavahemikul 1975 kuni 1979 oli Ilmatsalu raamatukogu juhatajaks noor, elurõõmus ja teotahteline **Anne Rande (Siimson)**.

Eesti NSV kultuuriministeeriumi rahvaraamatukogude tseentraliseerimine jõudis lõpule 1975. aastal. Et haruraamatukogude töötajaid võttis tööle keskraamatukogu, siis võis valida erialaselt paremini ettevalmistatud inimesi. Ilmatsalu raa-

matukogu juhataja kohale oli Anne Rande sobiv kandidaat, kelle keskraamatukogu direktor Tiiu Erlemann ka tööle võttis.

Vaatamata sellele, et Anne jätkas kaugõppes õpinguid Tallinna Pedagoogilises Instituudis, korraldas ta kohe remondi ja muutis kõik oma käe järele mugavaks ja hubaseks.

Rahvas võttis Anne kiiresti omaks, sest tema suhtlemisoskus oli suurepärase.

Ta asutas raamatukaupluse „Tarkusetares“ ja lõi seltsielu edendamiseks naisteklubi, mis sujuvalt pereklubiks üle läks, sest ka mehed tahtsid osaleda üritustel.

Ükskõik, mis üritus toimus, oli see Anne poolt väga põhjalikult organiseeritud. Ta oli inimene oma õigel kohal.

Ilmatsalus käis palju huvitavaid külalisi ja näitused olid alati läbimõeldud ja huvitavad.

Anne Rande saavutas 1978. a ülevaariigilisel raamatukoguhoidjate bibliograa-

fiaväljaannete konkursil kolmanda koha ülevaatega „Keda kiita leiva eest?”

Suurepärase koostöö oli tal ka tollase kirjanduskallakuga Tartu 8. Keskkooliga, kus töötas tõeline kirjandusõpetaja Vello Saage.

Anne Rande on jätnud Ilmatsalu raamatukogus tegutsedes kohalikku kultuuriellu eriti sügava jälje. Juba siis pidas Anne tööd lastega südamelähedaseks ja lapsi privileeeritud klassiks. Ta on raamatukogutööle siiani truuks jäänud ja töötab praegu Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse direktorina.

Alates 1979. aastast kuni tänaseni töötab Ilmatsalu raamatukogus artikli autor.

Raamatukogu ajalugu jätkub...

Ilmatsalu raamatukogu juhataja,

Maret Lukken

TARKUSETERA: Loota võib alati.

„Sõnadel on jäljed nagu inimestel. Inimese jäljed on maapinnal, sõnade jäljed on inimese sees. Kõigil inimeste teedel on jäljed. Kui suures lumes sumpajal on hea käia kellegi jälgedes, siis head sõnad hinges on ka nagu jäljed, milles on turvalisem astuda. Halbade sõnade jäljed peavad armistuma ja paranema, sest need on halvad jäljed.“

Mõttematk

Raamatukogule pühendatud üritusega tähistasime Ilmatsalu SÕNA pidupäeva. Sõna peab elama.

Tänu Ilmatsalu põhikooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja Maie Soku hoolikale juhendamisele sai mu poeg juba üheksandas klassis maha arutlusega sõnadest, mille siin avaldan.

Ilmatsalu Põhikooli õpetaja,
usin raamatukogu külastaja

Tiiu Alep

Sõnad

Sõnad on nagu materiaalsed nähtused. Nad põletavad nagu tuli, salvavad nagu koer, hävitavad nagu torm, tõstavad üles, teevad kergeks nagu tuul, meelitavad ligi nagu ilus asi või hea lõhn, nad peletavad eemale nagu ebameeldiv asi. Sõnad leiavad pinna kasvuks nagu taimed. Kui keegi hüüab appi ja on kuuljaid ning aitajaid, siis sõnad muutuvad päästjaks.

Sõnad lohutavad ja vabastavad, nendest võib sada meie kaitseingel, kes on õigel ajal kohal. Metsal, tuulel, vihmale ja kodul on sõnad. Nad kannavad sõnumit, ainult me kõik ei oska kuulata. Looduses

kõik räägib, aga meie oleme kõrvad sulgenud.

Sõnad võivad kummitada nagu vaim. On sõnu, mida tahaks tagasi võtta, aga ei saa, sest sõna on nagu lind, kes peost ära lendab. Kahetsus kummitab. Kummitama hakkavad ka halvad sõnad, mis kellegi poolt öeldud – nad rõhuvad ja painavad, nagu füüsilise raskus, mille tahaks turjalt ära visata.

Sõnad pesevad puhtaks nagu vesi, kui keegi on alusetult laimatud ning tõde päevalgele tuleb.

Kui sõnad panna kokku muusikaga, siis on see jõud, mis võib nihutada mägesid meie sees.

Sõnad hellitavad nagu soe sall, pehme voodi, soe käsi või soe suvevihm.

Sõnad võivad kiusata ja kutsuda ning meelitada nagu miraaž.

Sõnadel on jäljed nagu inimestel. Inimese jäljed on maapinnal, sõnade jäljed on inimese sees. Kõigil inimeste teedel on jäljed. Kui suures lumes sumpajal on hea käia kellegi jälgedes, siis head sõnad hinges on ka nagu jäljed, milles on turvalisem astuda. Halbade sõnade jäljed peavad armistuma ja paranema, sest need on halvad jäljed.

Sõnad helisevad nagu muusika. Igas keeles on erilisi sõnu, mida inimene igatseb kuulda.

Osa sõnu, ka vajalikke, jäetakse elus ütlemata. Ei tea, kummad on paremad, kas öeldud, kõla leidnud sõnad või ütlemata jäänud sõnad, mis hiljem väljapääsu otsivad. Kõik sõltub vist olukorrast. Öeldakse ju pärast inimese surma, et midagi jäigi talle väga vajalikku ütlemata. Iga vestil!

Kui keelel on paelad, mida me kord kinni seome, kord lahti päästame, siis oleme meie vastutavad selle eest, millist teed meie sõnad hiljem käivad.

Sõnad on nagu instrumendid, millega saab tekitada erinevaid meloodiaid: häälitseta, rääkida, kõneleda, pajatada, vesta, unne suigutada, seletada, heietada, vestelda, ette lugeda, sosistada, karjuda, kisedada, needa, halada, viriseda, hüüda, tervitada, kutsuda, soovida, lohutada, rahustada, paluda ja palvetada.

Sõnu saab öelda mõttes. Ka need sõnad, mis kõla pole leidnud, on tegelikult olemas. Sõnu loeme kõikidest raamatutest. Kirjanikel on meile sõnum. Läheme teatrisse, kuulame jälle sõnu, elame kaasa maagilisele sõnamängule, nutame, naerame ja kannatame. Meie sees liigub vaim.

Sõnad on võimsad tegijad.

Olen kuulnud sellist ütlemist, et suu soinasoojast on sündinud kõigi kätega tehtud asjade nimed ja hing.

Rikastav külaskäik Vara vallas vaimuvaramutesse

VÕORUSTAJAD: Sirje Leini Koosa raamatukogust ja Olga Haljaste Varalt tutvustasid sel korral kolleegidele oma töid ja tegemisi, rõõme ja muresid.

Silmaring

Vara vald on oma nime väärt – neil on kolm vaimuvaramut ehk rahvaraamatukogu ja seal toimetavad väga tegusad varahoidjad ehk raamatukogude juhatajad.

Tartumaa raamatukoguhoidjatel on saanud kombeks, et jõulukuul sõidetakse külla mõne valla kolleegidele. Viimati suunati bussinina Vara valla poole, et oma silmaga näha, kuidas edeneb elu Vara, Välgil ja Koosa raamatukogudes.

Et Meie Lehe tegu sel korral allakirjutanu ajanappuse tõttu kahjuks pooleli jääb, talletame sõidumuljed leheveergudele edaspidi. Niipalju on õnneks siiski ruumi, et väljendada siirast imetlust Välgil raamatukogu üle – see mõjus kui värskendav oas keset suurt kõrbe (loe: metsa).

Toivo Ärtis

Ühe suure loodusesõbra nostalgilisi mälestusi

Meenutab raamatukoguhoidja Eve Toots – Lähte loodusesõprade ringi organisatoor

Elust enesest

Lähte loodusesõprade ring oleks saanud 2007. aasta 14. novembril kümneaastaseks

Loodus on mind alati köitnud. Mäletan, et lapsena võisin tundide viisi liikumatult sipelgate askeldusi jälgida või maja trepil istudes pääsupere tegemistele kaasa elada...

Aga ühel 1997. aasta õhtul juhtusin kuulma Pereraadiost loodusteadlase Matti Masingu huvitavaid pajatusi. Tekkis mõte kutsuda see vaikse meeldiva häälega mees Lähtele oma reisidest rääkima ja slide näitama. Sama aasta 25. aprillil saigi see mõte teoks: külaline oli kohal ning raamatukogu väike ruum loodushuvilistest punnil.

Kõik algas kolmest huvilisest

Aga kuna loodust saab kõige paremini ikka looduses viibides tundma õppida, kutsus onu Matti lapsi matkama. Esimesele üritusele 7. juunil tuli küll ainult üks poiss, aga jalgsimatki paari kilomeetri kaugusel asuvasse endisesse Vasula mõisasse toimus siiski. Loodusetundja oli ju Tartust kohale sõitnud ning ilm oli tavatult soe ning päikesepaisteline. Et minagi tahtsin kohalikust taimestikust-loomastikust rohkem teada saada, sai meid kokku juba kolm.

Lauri kirjutas sellest esimesest looduseretkest Tartu valla kuukirjas väikese loo ja suvel tuli siile uurima juba rohkem poisse.

Ja nii see läks – igast järgmisest üritusest kasvas välja uus üritus. Oktoobrikuus korraldasin juba bussiekskursiooni kuulsa Piusa koobastesse, kus Matti Masing meile talvituvaid nahkhiiri näitas ja liivakarjääri ajalugu tutvustas. Tagasisõidul pakkus loodusmees välja uue mõtte, et kõik loodushuvilised lapsed võiks koondata loodusesõprade ringi. See idee meeldis mullegi, hakkasin raamatukogus sellest plaanist huvilistele rääkima.

Järjekordsele slaidiõhtule kogunesid 14. novembril juba 18 last. Nii saidki kokku loodushuvilised lapsed ja loodusemees ning sündis Lähte loodusesõprade ring, mis hakkas regulaarselt laupäeviti raamatukogu ruumides koos käima. Kuna rahvusvaheliselt tuntud nahkhiirte uurija oli eelmisel aastal töötuks jäänud, oli ta nõus 1998. aasta jaanuarikuust ametlikult Tartu valda ringijuhendajaks tulema. See, et mitmete lasteraamatute autori, botaanik

Viktor Masingu poeg Matti hakkas entusiastlikult oma tarkusi meiega jagama, oli suureks kingituseks meie piirkonna lastele.

Matti koostas ringi tööplaani ja kunagi kunstikoolis käinuna kujundas ka uudishimuliku hiirekesega logo, liikmepiletid ning aukirjad tublimatele osalejatele. Vanema rühma õpilasi õpetas ta isegi teaduslikke uurimustöid tegema.

Kuna ringi juhendaja elas Tartus, siis sai minust vahelüli tema ja laste vahel. Enamasti jäi minu ülesandeks kutsuvate loomapiltidega kuulutuste kujundamine ja ülespanek, bussi tellimine ekskursioonideks ja muu organisatoorne töö. See tegi minu raamatukogutöö huvitavamaks, tõi juurde uusi lapslugejaid, aga samas muutis ka tööpäeva tunduvalt pingelisemaks.

Mulle meenub üks hinge läinud vahejuhtum. Olime tagasiteel öiselt nahkhiireretkel Palalinna. Seekord oli kaasas mitu väiksemat loodushuvilist last, kes kartsid kangesti pimedust ja seetõttu minul kramplikult käest kinni hoidsid. Üks väike tüdruk oli ka onu Matti käe pihku haaranud ja kahe täiskasvanu vahel end turvaliselt tundes sosistas mulle: "Tädi, Eve. Me oleksime justkui perekond, sina oled minu ema ja onu Matti on minu isa..."

Ühel teisel öisel retkel aga väsisid väikesed matkajad väga ära ja kuidagi ei jõudnud enam kändida. Olin kimbatuses ning siis meenus minu oma lapsepõlvest pärit telenukkude Tipi ja Täpi laul, mida me siis üheskoos laulma hakkasime: "Üks, kaks, üks, kaks, tee jääb ikka lühemaks..." – ja märkamatu olimegi õnnelikult koju jõudnud.

Tundsin väga suurt vastutust laste turvalisuse pärast igal matkal ja reisel. Matkates olin alati viimane nn ankur, kes jälgis, et keegi lastest maha ei jääks ega kaduma läheks ega kuskile roniks ega kuhugi kukuks...

Käisime ju vägagi ohtlikes kohtades – vanades keldrites ja mõisate varemetes, igasuguste veekogude ääres... Eriti pingelised olid minu jaoks mitmepäevased suvelaagrid Lahemaal ja Karulas.

Närvidemäng öises metsas

Mulle on eluks ajaks meelde sööbinud üks öine juhtum 1999. a Karula suvelaagrist. Juba esimesel õhtul tahtis Matti detektoriga ümbrust uurima minna, et teada saada nahkhiirte liikumispaiku. Seekord olid meil rühmas ülekaalus suuremad ja hakkajamad poisid, kes ringijuhendajaga suutsid sammu pidada. Meie tüdrukutega

aga kippusime kogu aeg maha jääma. Lõpuks vaatas Matti kaarti ja soovitas meil ise laagrisse tagasi minna mööda käättenäidatud teotsa. Nemed poistega teevad oma planeeritud ringi ära ja tulevad teist teed mööda ka sinna.

Hakkasime siis keskööpaiku taskulampide valgel pimedas metsas mööda näidatud rada minema, aga tee läks aina kitsamaks, pidime ronima üle mahalangenud puude – laagrit ei paistnud kuskilt... Jäime seisma ja pidasime aru. Kuulsime eemalt koerte haukumist, teadsime et sealpool on järv ja meie ööbimispaik. Pimedas tundus see nii petlikult lähedal olevat, midagi valget helendas eespool. Kui läbi võsa edasi tungisime, selgus et see oli ainult udujärv, mis lähemale jõudes haitus... Üks tüdrukutest hakkas vaikselt nuttu tihkuma ja ka teised olid hirmul. Pidin otsustama, mida edasi teha. Otsustasime sama teed tagasi minna ja seal teotsas abi oodata.

Lagedamal metsaristikul seistes tundsin end veidi julgemalt. Märkasin puude vahel üksikut maja, millest varem kiirelt mööda olime rutanud. Lähenesime ettevaatlikult majale, sest kartsime koera... Koputasin kõvasti ja korduvalt uksele ja aknale... Lõpuks avanes uks, millel seisis vanem naine – unine, öösärgis, sassis juustega – ja pahandas, et mis te lapsed öösel siin ringi kolate. Selgitasime, et oleme loodusesõbrad ja uurime nahkhiiri, aga eksisime ära.

Õnneks naine leebus ja juhatas meile õige teeotsa kätte – see oli järgmine Matti näidatust. Kõigi tuju läks paremaks ja varsti hakkasime nägema ööpimeduses taskulampide hüplevat valgust ning kuulma vaikset jutukõminat – poisid olid meid otsima tulnud koos ringijuhendajaga. Ka nemed olid päris ehmunud, kui meid laagrist eest ei leidnud.

Kui see suur seiklus lõppes õnnelikult, tundsin end kangelasena, et suutsin lapsed üksi öisest metsast välja tuua ja tüdrukutel oli, millest teistele rääkida.

Matkadel tekkis vahel ka selline probleem, et Matti avastas mingi põneva taime, seene või konna ja unustas ennast seda pildistama, lausudes, et seda ei juhtu iga päev ja kes teab, kuna ta siia jälle satub. Siis tuli minul jälle midagi põnevat välja mõelda, et lapsed igavusest lollusi tegema ei hakkaks.

Ka raamatukogus toimunud tundides jälgisin, et lapsed liiga üleemeelikuks ei läheks, korraldasin vahepeal mõne mängu või pakkusin tassi teed, et siis tark teadusemees õppetööd võiks jätkata. ►

Lähte raamatukogu juhataja Eve Toots: „Paljud on juba unustuse hõlma vajunud, aga mõtlen praegugi tänutundega tagasi neile sisukaile aastaile ja mulle armsaks saanud lastele. Täna südamest Matti Masingut, et ta õpetas lapsi seda suurt ja imepärast looduse raamatut lugema, selle ilu nägema, seda austama ja hoidma.“

/Algus lk 12./ Meil oli kombeks igal aastal looduse-sõprade ringi sünnipäeva tähistada. Selleks tellisime alati tordi või kringli ning igauks lastest tõi midagi veel lisaks laua peale, tegime morssi ja mängisime mängu, vaatasime möödunud aastal tehtud fotosid ja meenusime põnevamaid üritusi.

Kaheksa aastat lendas loodusesõprade seltsis lendas märkamatu. Ringijuhendaja tervis halvenes kahjuks sedavõrd, et ta ei saanud enam lastega töötada. Kurb, et Eesti riik ei oska oma andekaid poegi hinnata ja selliste teadmistega mees pidi aastaid töötuna vaesuses pidi viirelema, mis talt tervise röövis.

Matti Masing kirjutab oma meenu-tusteloo:

”See kõik oli huvitav, omapärane, meelde jääv ja kindlasti õpetlik. Hea, et lastel (ning ka juhendajal) püsis huvi, see võimaldas meil looduses alati midagi uut avastada. Suvistel õhtutel ja koguni öösiti uurisime detektori abil nahkhiiri ning loendasime siile; päeval vaatlesime linde, kahepaikseid, roomajaid, liblikaid ja tiguseid. Mõnel ekskursioonil täiendasime end taimede alal.

Lisaks harisime end spetsiaalsete kü-laskäikudega loodusteadlaste juurde (Asta Vilbaste, Sven Veldre, Vello Keppart, Andrei Miljutin) ning omandasime tarkusi Elistvere Loomapargis, Helme lossivaremetes, Kiidjärve loodustoas, Koorküla

mõisas, Laeva soos, Luua Arboretumis ja pargis, Meenikunno rabas, Palmse mõisas, Püsa koobastikus, Raadi pargis, Sagadi looduskoolis, Tartu Botaanikaaias, TÜ Zooloogiamuuseumis, TÜ Ajaloomuuseumis jm.

Sügiseti pöördus meie huvi maa alla – sinna olid tulnud nahkhiired talvituma ja seal võis kohata ka huvitavaid ämblikke, sajajalgseid, kakandeid jm pimeduseeluid. Ekskursioonid Eestimaa mõisakeldritesse ja koobastesse andsid uut teavet ka näiteks nahkhiireteadusele, sest neis kohades toimub nahkhiirte asurkondade jälgimine ehk seire.”

Ringi viimase sünnipäeva asemel korraldasin 10. detsembril 2005. a külaskäigu Saadjärve uude looduskooli.

Loodusesõbra Maarja isa viis meid oma väikebussiga kohale. Lastel oli seal huvitav binokliga linde jälgida, mikroskoobiga taimelehti uurida, häälitsevaid loomatopiseid imetleda...

Kuidagi kurb, aga samas ka rõõmus tunne valdas mind... Siin oli olemas kõik, millest meie oma ringis olime aastaid unistanud. Meie entusiastlik tööperiood oli selleks korraks lõppenud, aga see tänuväärne töö lastega kestab õnneks edasi – ainult uutes ruumides, uute töötajatega, uute ning paremate võimalustega. Tõeline looduskool oli valminud märkamatu muudatusega. Loodushuvilised lapsed saavad nüüd

kauni Saadjärve kaldal loodust lähemalt tundma õppida.

Paljud on juba unustuse hõlma vajunud, aga mõtlen praegugi tänutundega tagasi neile sisukaile aastaile ja mulle armsaks saanud lastele. Täna südamest Matti Masingut, et ta õpetas lapsi seda suurt ja imepärast looduse raamatut lugema, selle ilu nägema, seda austama ja hoidma.

Olen veidi kurb, et see tore aeg otsa sai, aga samas tegin seda kõike ühiskondlikus korras ja oma vabast ajast ning suurest loodusehuvist... Aga ühel hetkel väsisin ka mina lihtsalt ära, tervis hakkas jukerdama, sattusin isegi operatsioonilauale. Kui viiskümmend eluaastat täis sai, tundsin, et tuleb rahulikumalt ja ennastsäästvamalt elama hakata.

Minu loodusehuvi pole aga raugenud – nüüd käin looduses fotoaparaadiga, jäädvustan kõike, mis minu tähelepanu köidab. Eriti naudin aga päikeseloojanguid...

Täna, et Tartu vallavalitsus meie ettevõtmisi toetas.

Loodan kogu südamest, et ringis osalenud lapsed õppisid veidi tähelepanelikumalt suhtuma meid ümbritsevasse loodusesse.

Meie ühiseid toredaid ettevõtmisi aitavad meenutada 6 pakku fotoalbumit.

Eve Toots,

Lähte raamatukogu juhataja

Lähte loodusesõprade ringi töös osalenud laste mälestusi

Kaarel Kuusk, kes praegu õpib Tartu ülikoolis kolmandal kursusel ajakirjan-dust.

„Mäletan sellest ajast seda, et Lähtel lastel just palju vaba aja veetmise võimalusi polnud, olid mõned spordiga tegelevad trennid...”

Juhendaja Matti Masingust on toredad mälestused. Meenusvad tema erinevad kirjed: tollal lausa haiglaslikuna tundunud huvi kõiksugu näriiliste vastu, aga ka konnade, lindude ja üldse laiemalt looduse vastu. Lisaks oli ta suur fotograafiahuviline. Hästi on meeles ka suvelaagrid, mida kõik seltsilised suure huviga ootasid.

Kokkuvõtlikult oli tegu huvitava, kuid samas ka hariva kogemusega lapseohutu inimese jaoks. Ning mälestused, mis selles ajast on jäänud, on kahtlemata positiivsed. Jõudu ja pealehakkamist Eve

Tootsile ja Matti Masingule oma tegemistes edaspidiseks. Ja aitäh ka kindlasti.“

Lauri Palkmets, loodusesõprade ringi esimene liige.

„Mis mul õpetatust meeles on? Kindlasti meie näriiliste püügid ning kuidas määrata nende erinevaid liike käppade ja värvi järgi... Kasu on olnud nahkhiirtest saadud teadmistest küll, eriti just siis, kui keegi küsib öösel, et mis lind see seal lendab? Siis oskan selgitada, et see ei olegi mitte lind, vaid hoopis nahkhiir, kes on öisel toiduotsingul. Samas on meeles ka väljasõidud, ekskursioonid erinevatesse Eesti paikadesse.

Kirjutada on üks asi, aga kirjaga ei ole võimalik emotsioone edasi anda.“

Helena Lind, kes praegu õpib Lähte Ühisgümnaasiumi IX klassis.

„Loodusesõprade ringis hakkasin käima 11-aastaselt. Seal oli alati huvitav. Me käisime tihti erinevatel matkadel ja reisi-

del ning uurisime ka kodukandi taimi ja loomi.

Kõige paremini mäletan ma üht meie suureisi, kui käisime Taagepera lossis ja sealses pargis uurisime ka nahkhiiri. Teine meelde jäävam sõit oli Alam-Pedja looduskaitsealale, kus me uurisime erinevaid seeni, sambraid ja taimi. Veel meenusvad mulle meie öised uurimisretked Palalinnas. Ükskord me avastasime sealses järves vähi. See leid oli minu jaoks väga põnev, kuna ma polnud mitte kunagi varem oma silmaga elusat vähki näinud.

Hästi on mul meeles teisedki toredad loodusesõprade ringi üritused, kus me mängisime erinevaid loodusemänge ja õppisime raamatutest uusi, meile tundmatuid loomi. Pärast õppimist pakkus tädi Eve meile teed ja küpsiseid. Loodusesõprade ringist on mul nii palju erinevaid mälestusi, mida meenutada. Tänu loodusesõprade ringile olen ma juba maast madalast õppinud hoidma ja austama loodust ja loomi.“

Mälestused kogus **Eve Toots**